

Patients of the colonial state

Citation for published version (APA):

Zondervan, S. (2016). *Patients of the colonial state: the rise of a hospital system in the Netherlands Indies 1890-1940*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Maastricht University.
<https://doi.org/10.26481/dis.20160929sz>

Document status and date:

Published: 01/01/2016

DOI:

[10.26481/dis.20160929sz](https://doi.org/10.26481/dis.20160929sz)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Valorisatie-addendum

bij Proefschrift:

PATIENTS OF THE COLONIAL STATE

**THE RISE OF A HOSPITAL SYSTEM IN THE NETHERLANDS INDIES
1890-1940**

door

Sjoerd Zondervan

OVER DE MAATSCHAPPELIJKE EN ECONOMISCHE RELEVANTIE VAN MIJN ONDERZOEK

In de economische wetenschappen werd tijdens mijn opleiding veel gejongleerd met het begrip 'nut'. Het 'nut' van een proefschrift over een fase in onze vaderlandse geschiedenis, ons koloniaal verleden, zou op het eerste gezicht gerelateerd kunnen worden aan het 'nut' van geschiedenis zelf. En dat is voor een historicus 'self-evident'. In mijn Inleiding heb ik vastgesteld, dat er op het terrein van de geschiedschrijving over gezondheidszorg bepaalde leemtes zijn opgetreden. Het opvullen van een belangrijke leemte in de geschiedschrijving over ziekenhuizen in het vroegere Nederlands-Indië legitimeert mijn onderzoek. Dat heeft op het eerste gezicht weinig betekenis in economische zin. Het handelsverkeer met Indonesië zal er niet door worden gestimuleerd. Op de keeper beschouwd is een terugblik op de koloniale gezondheidszorg echter ook economisch relevant, omdat deze inzicht biedt in de opkomst en de achtergrond van een sector van de economie, die inmiddels goed is voor een omzet van \$ 75 miljard (WHO statistics Indonesia, 2013) en veel werkgelegenheid biedt.

Voor het medisch onderwijs in Indonesië heeft mijn studie eveneens betekenis. Medische studenten in Indonesië kunnen kennismaken van de medische geschiedenis van hun land. Zij zouden onvolledig worden geïnformeerd, indien de medische geschiedenis vóór 1945 zou ontbreken. Voor het verkrijgen van een volledig beeld kan de huidige studie een steentje bijdragen.

Maatschappelijk gezien is er in de huidige tijd veel belangstelling en discussie over de Nederlandse aanwezigheid in de vroegere kolonie. In die discussie is sprake van interpretaties, die de positieve kant benadrukken: 'Daar werd in Indië wat groots verricht, maar ook van negatieve: 'Daar werd wat gruwelijks verricht.'

Deze studie streeft naar historisch-wetenschappelijke objectiviteit via een daarop gerichte benadering van het onderzoeksmateriaal. Door middel van een schema van periodisering (binnen het tijdvak 1890 tot 1940) en door middel van rubricering binnen het object van onderzoek (soorten ziekenhuizen) en de rangschikking van motieven van actoren (private en publieke) biedt de studie een feitelijke schets van de totstandkoming van een gezondheidssysteem naar Westers model.

Een veel becommentarieerd verleden als de koloniale tijd is nooit vrij van waardeoordelen en die zullen ook hier en daar, vaak onbedoeld, in deze studie aan de dag treden. Dat neemt niet weg, dat ik heb geprobeerd een objectief beeld te schetsen met aandacht voor de wijze van totstandkoming en ontwikkeling van een belangrijke maatschappelijke sector. Ik meen dat de opkomst van een systeem van gezondheidszorg met daarin als belangrijke speler de ziekenhuizen, gezien kan worden als een onmisbare infrastructurele

bijdrage aan de Indonesische maatschappij. De beschrijving van deze sector en de analyse van haar totstandkoming biedt een historisch perspectief voor diegenen die geïnteresseerd zijn in de samenhang tussen koloniale geschiedenis en gezondheidszorg.

DOELGROEPEN

Deze studie is gericht op het deel van de koloniale geschiedenis dat zich bezighoudt met de invloed van Westerse gezondheidszorg in een niet-Westerse omgeving. Als zodanig wordt een historisch perspectief geboden aan onderzoekers en studenten van het koloniale verleden in Nederlandse en vergelijkbare koloniën. De beoefening van de geneeskunde in een tropische omgeving en de geschiedenis daarvan, biedt een referentiekader voor medische studenten, die van plan zijn zich in te zetten voor die tropische landen, waar de geneeskunde nog in ontwikkeling is of voor gebieden, waar leemten in de zorgverlening zijn geconstateerd. Er zijn meerdere internationale organisaties, zoals Unesco, Artsen zonder Grenzen en WHO, die behoefte hebben aan artsen, die gericht zijn op de specifieke gezondheidsproblemen van tropische gebieden.

Deze studie is niet alleen van belang voor hen die geïnteresseerd zijn in de medische geschiedenis, maar ook voor journalisten, beoefenaren van andere wetenschappen (bijv. ontwikkelingseconomen), politici en schrijvers over maatschappelijke ontwikkelingen. Bijna wekelijks verschijnen er boeken over het Indische verleden en worden discussies gevoerd over de situatie van voor en na de Tweede Wereldoorlog en de verhouding tussen Nederland en de Indonesische staat en samenleving.

Als specifieke doelgroepen valt te denken aan internationale organisaties, die gericht zijn op de gezondheidszorg, naast verenigingen, opgericht om de studie van medische geschiedenis te bevorderen.

Te denken valt aan:

- De World Health Organization
- Médecins sans Frontières
- De Southeast Asia Healthcare Summit
- Associations of Asian hospitals
- World Hospitals
- De Nederlandse Vereniging voor Medische Geschiedenis
- De Nederlandse Vereniging voor Tropische geneeskunde
- De website Historici.nl

Verder kunnen Medische Faculteiten in Indonesië baat hebben bij deze studie door de achtergrond en de ontwikkeling van takken van publieke en private gezondheidszorg in het verleden te vergelijken met de hedendaagse ontwikkeling daarvan. De Indonesische ziekenhuisorganisaties, de Indonesische organen van Volksgezondheid en de Indonesische overheid kunnen kennisnemen van motieven en achtergronden voor de totstandkoming van organen en instellingen van deze sector. Individuele ziekenhuizen in Indonesië kunnen via deze studie hun verleden in kaart brengen en vergelijken met de geschiedenis van soortgelijke organisaties elders en in de eigen omgeving.

ACTIVITEITEN EN PRODUCTEN

Onderdelen van het onderzoek worden door middel van een website beschikbaar gesteld: www.colonialhospitals.com.

Deze website levert excerpten van de conclusies van mijn studie, hoofdstuksgewijs, en biedt bovendien via de daarop geplaatste database alle individuele componenten die de grondslag hebben gevormd voor het onderzoek. Het is de bedoeling, dat de database bezoekers van de website uitnodigt om verbeteringen en aanvullingen van dit materiaal te leveren. De bezoeker kan per blog reageren.

Verder zal een bijdrage worden geleverd aan de totstandkoming van een studie over de ontwikkeling van de medische wetenschap in Indonesië in de laatste 80 jaar vóór de onafhankelijkheid aan de hand van jaargangen van het Geneeskundig Tijdschrift voor Nederlandsch-Indie (GTNI). Dit boekwerk zal worden samengesteld door een groep medische deskundigen van meerdere vakgebieden en zal worden aangeboden aan de Medische Faculteit van Jakarta om te dienen als lesmateriaal voor het vak Medische Geschiedenis.

De totstandkoming van de GTNI-studie zal vergezeld worden van een symposium voor een van de medisch-historische podia in ons land, zo mogelijk gevolgd door een symposium in de Indonesische hoofdstad.

Bijdragen zullen worden geleverd aan de groep Koloniale Medische Geschiedenis van Historici.nl, die ik enige tijd geleden heb gestart.

Gebleken is, dat wetenschapsauteurs over koloniale geschiedenis mijn onderzoek met belangstelling volgen. Ook redacteuren van tijdschriften over koloniale geschiedenis, zijn geïnteresseerd in mijn conclusies.

INNOVATIE

In hoeverre zijn de genoemde activiteiten en producten innovatief te noemen ten opzichte van het bestaande aanbod?

Parallel aan deze studie wordt ingespeeld op de digitale ontwikkeling in de historiografie door het beschikbaar stellen van de resultaten van mijn onderzoek op een voor ieder toegankelijke website. De dynamiek van de wetenschap wordt ondersteund door een permanente voeding van de uitkomsten van onderzoek via commentaar van deskundigen en verwerking van dat commentaar in aanpassingen van de eigen database en via verwante websites, zoals www.historici.nl en daarvan de gebruikersgroep: Koloniale Medische Geschiedenis.

Historisch onderzoek naar de koloniale tijd draagt zorg voor nieuwe gezichtspunten over de huidige maatschappelijke opbouw en werkelijkheid in het onafhankelijk geworden land. Die inzichten worden ondersteund door nieuw toegankelijk gemaakt materiaal uit gedigitaliseerde archieven, die inmiddels veel beeld-, en filmmateriaal verschaffen. Vindplaatsen zijn het beeldarchief van het Koninklijk Instituut voor Taal, Land- en Volkenkunde (Royal Netherlands Institute for Southeast Asian and Caribbean Studies) in Leiden en het beeldarchief van het Tropenmuseum te Amsterdam.

Beide collecties zijn kortgeleden overgebracht naar de Bibliotheek en Documentatiecentrum van de Rijksuniversiteit Leiden. Gebruikers zijn journalisten, redacteurs, historici en schrijvers. Ook gedigitaliseerd geografisch materiaal is beschikbaar gekomen.

PLANNING EN REALISATIE

Na de hopelijk succesvolle verdediging van mijn proefschrift, zal de distributie van mijn proefschrift plaats vinden. Mocht er veel belangstelling bestaan van Indonesische zijde, dan zal de oplage worden aangepast en zal mogelijk een beroep moeten worden gedaan op fondsen, die gratis beschikbaarstelling of beschikbaarstelling tegen gereduceerde prijs mogelijk kunnen maken.

Vervolgens zal ik ongeveer een half jaar besteden aan de completering en gebruiksvriendelijkheid van mijn database. Deze zal worden aangevuld met informatie, ontvangen van derden in de vorm van schriftelijk, fotografisch en geografisch materiaal. Deze resultaten zullen eveneens digitaal worden gepubliceerd. Eén en ander zal actief wervend worden gepresenteerd.

De eerdergenoemde publicatie aan de hand van materiaal van het Geneeskundig Tijdschrift voor Nederlands-Indië zal vermoedelijk een jaar later het licht zien.

Inmiddels zal ik inspelen op commentaar en vraagstellingen van individuele wetenschappers, van wetenschappelijke bladen en historische verenigingen en ingaan op uitnodigingen voor presentaties en lezingen.

Vermoedelijk zullen deze activiteiten geen aanvullend beroep doen op financiële fondsen voor ondersteuning, behoudens de GTNI-publicatie.

